

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

POLITIKA DRUHOTNÝCH SUROVIN ČESKÉ REPUBLIKY

(samostatná část Surovinové politiky České republiky)

ČERVENEC 2014

ZÁKLADNÍ VIZE POLITIKY DRUHOTNÝCH SUROVIN ČR:

PŘEMĚNA ODPADŮ NA ZDROJE

Ministerstvo průmyslu a obchodu zpracováním nové Surovinové politiky České republiky reaguje na hospodářský vývoj v Evropě i ve světě a též na zveřejnění evropské surovinové strategie Raw Materials Initiative a základního strategického dokumentu EU Evropa 2020 - Evropa účinněji využívající zdroje. V této souvislosti je do Surovinové politiky ČR nově zařazena samostatná část – Politika druhotných surovin ČR, věnovaná druhotným zdrojům, kterými jsou materiálově a energeticky využitelné druhotné suroviny přinášející významné materiálové a energetické úspory pro hospodářství ČR.

OBSAH

1. Úvod	4
1.1. Význam druhotných surovin	5
1.2. Východiska Politiky druhotných surovin ČR.....	7
1.3. Vazby Politiky druhotných surovin ČR na dokumenty Evropské unie.....	9
1.4. Vazby Politiky druhotných surovin ČR na ostatní strategické dokumenty ČR.....	11
2. Analýza potenciálu druhotných surovin	14
2.1. Analýza potenciálu druhotných surovin materiálově využitelných.....	14
2.2. Analýza potenciálu druhotných surovin energeticky využitelných	16
3. Nástroje Politiky druhotných surovin ČR	16
3.1. Potenciální nástroje regulace	17
3.2. Další nástroje a opatření pro Politiku druhotných surovin ČR	20
3.3. Nástroje využitelné v podmínkách České republiky	20
4. Strategické cíle Surovinové politiky ČR v oblasti druhotných surovin (Politika druhotných surovin ČR) a opatření k jejich plnění	22
4.1. Hlavní cíle Politiky druhotných surovin ČR	22
4.2. Opatření Politiky druhotných surovin ČR k plnění stanovených cílů	23
5. Závěr	26
Seznam příloh	28

1. Úvod

Nerostné i druhotné suroviny tvoří základní vstupy pro ekonomiku každé země a ovlivňují tak velmi výrazně její konkurenceschopnost v podmínkách rychle se měnící globální soutěže mezi jednotlivými světovými regiony. Evropské země a zejména Česká republika jsou teritoriem s dlouholetou průmyslovou tradicí. Přestože v posledním období dochází k přesunu některých výrobních kapacit zejména na asijský kontinent, jsou nerostné i druhotné suroviny potřebné k rozvoji evropských zemí, neboť patří stále mezi jejich nejvýznamnější spotřebitele. V této souvislosti mnohé členské státy Evropské unie přehodnocují své dosavadní surovinové strategie. Nově je největší důraz kladen na zabezpečení dostatku surovin pro surovinovou a energetickou bezpečnost, aktivní surovinovou diplomacii, maximální možnou míru šetrného a hospodárného využívání domácích (evropských) zdrojů s důrazem na podporu recyklace a vyšší využívání druhotných zdrojů. Cílem je snížení vysoké dovozní závislosti členských států i EU jako celku a postupné snižování tlaku na využívání primárních nerostných zdrojů podporou materiálově i energeticky úsporných technologií a vytváření příznivých podmínek pro zpracování výrobků po ukončení jejich životnosti na druhotné suroviny.

Politika druhotných surovin ČR je v souladu s evropskou surovinovou strategií Raw Materials Initiative a cíle zde stanovené reagují na významný strategický dokument Evropa 2020 - Evropa účinněji využívající zdroje. Rozvoj podpory průmyslu druhotných surovin je vyvolán jednak stále se zvyšujícími cenami primárních zdrojů a zejména tím, že jejich využívání přináší významné materiálové a energetické úspory.

Dokument je zpracováván s ambicí vytvořit koherentní strategii pro období následujících 20 let, která stanoví strategické cíle pro získávání, zpracování a využívání druhotných surovin z domácích i zahraničních zdrojů (tj. dovážených výrobků). Vzhledem k dynamickému vývoji trhu s druhotnými surovinami bude Politika druhotných surovin ČR dle potřeby průběžně aktualizována a nejméně každých 5 let bude provedeno vyhodnocení plnění stanovených opatření.

Politika druhotných surovin ČR je prvním dokumentem České republiky, který vytváří strategický rámec pro efektivní využívání druhotných surovin. Podrobné rozpracování na krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá opatření pro jednotlivé komodity druhotných surovin bude řešit Akční plán na podporu zvyšování soběstačnosti České republiky v surovinových zdrojích. Akční plán bude podle potřeby, v souvislosti s vývojem situace v oblasti druhotných surovin v tuzemsku i zahraničí, aktualizován, tzn. stanoveny nové úkoly vedoucí k naplnění stanovených cílů a opatření.

1.1. Význam druhotných surovin

Průmysl druhotných surovin patří v České republice historicky mezi tradiční obory hospodářství. Vzhledem k nedostatečné surovinové základně České republiky (dále „ČR“) tvoří druhotné suroviny významnou část surovinové základny pro všechna odvětví průmyslové výroby v ČR. Druhotné suroviny šetří zdroje primárních surovin zejména rudy, kamene, písků, dřevní hmoty, ropy apod., které rovnocenně nahrazují, a zároveň usnadňují technologické procesy (např. šrot ve vsázce nebo skleněné střepy ve sklářském kmeni usnadňují tavicí procesy). Zdroji druhotných surovin jsou vedlejší produkty výroby, nezpracované vytěžené suroviny, výrobky s ukončenou životností a využitelné odpady, které po úpravě splňují požadavky vstupní suroviny pro další výrobní procesy. Jejich úprava na kvalitu vstupní suroviny pro další výrobu je v mnoha případech úspornější než získávání vstupních surovin z primárních zdrojů. Významným přínosem druhotných surovin je snížení energetické a materiálové náročnosti ve všech výrobních odvětvích. Jejich potřeba stále vzrůstá úměrně se zvyšujícími se environmentálními požadavky na průmysl. Druhotné suroviny snižují emise z průmyslové činnosti a tím následně i imise. Podílí se na snižování objemu těžby primárních surovin. Jejich využíváním se uzavírá tok zdrojů, ve kterém vydobytá primární surovina prochází, prostřednictvím výrobků a opětovným přepracováním na stejné nebo jiné výrobky, mnoha životními cykly. Součástí toku zdrojů je i využití energetického potenciálu surovin a výrobků, které již nelze dále efektivně materiálově využít.

Podle údajů ze statistik největších společností světa a jediné celosvětové nevládní organizace pro hospodaření s druhotnými surovinami Bureau of International Recycling (BIR) se sídlem v Bruselu¹, se ve světě ročně v průměru využívá 530 mil. tun železného a ocelového šrotu. Při celkové produkci 1 412 mil. tun železa a oceli to představuje pouze 38 % podílu druhotných surovin na výrobě oceli, na rozdíl od Evropy, kde tento podíl dosahuje hodnoty 54,5 %. Rovněž při výrobě neželezných (barevných) kovů tvoří druhotné suroviny významný podíl u mědi 40 %, olova 35 %, zinku 30 %, hliníku 33 %. Z 394 milionů tun vyrobeného papíru a lepenky je více než 50 % vyrobeno ze sběrového papíru. V mnoha zemích světa dosahuje recyklace skla až 80 % z celkové produkce. Zejména obalové sklo tvoří z celkové výroby skla více než 60 %. Ročně se ve světě vyrábí cca 100 milionů tun výrobků z plastických hmot, jejich následné využití jako druhotných surovin činí v průměru 22 %. Historicky nejstarší využívanou komoditou jsou textilie, celkem 95 % ze sebraných textilií má další využití, z toho polovinu tvoří vytríděné oděvy opětovně použité nejčastěji formou second-handu a další polovina je recyklována. Průmysl druhotných surovin využívá ročně 700 – 800 milionů tun druhotných surovin (tj. více jak 40 % všech v průmyslu využívaných materiálů) s ročním obratem cca 170 bilionů dolarů. Zaměstnává více než 2 miliony pracovníků (tato statisticky doložená hodnota je pravděpodobně v reálné praxi ještě vyšší)².

Rozvoj hospodářství představuje zvýšenou spotřebu surovin a inovace zároveň i poptávku po nových netradičních surovinách. Tím se rozšiřuje okruh využitelných zdrojů druhotných surovin. Jedná se zejména o zbytky pryže a použité pneumatiky (využitelné k výrobě gumových krytin, protihlukových bariér a jako podkladový materiál při výstavbě dopravních cest – silnic i kolejových tratí, při výrobě cementu jako energetická surovina zároveň poskytuje železo do slínku atd.), odpadní elektrická a elektronická zařízení (jsou cenným zdrojem barevných kovů a zejména drahých a vzácných kovů), vozidla s ukončenou životností (demontáží se získají díly přímo použitelné pro opravy či k repasování, plasty, sklo a řada různých druhů kovů obdobně jako u elektrozařízení). Dalšími významnými komoditami, z hlediska vznikajícího množství, jsou stavební a demoliční materiály (po úpravě se využívají jako stavební materiál při budování infrastruktury, k zásypům produktovodů ad.), vedlejší

¹ Bureau of International Recycling (BIR) má více než 800 členů a 39 národních federací ze 70 zemí světa. Česká republika je v této organizaci zastoupena národním profesním svazem SPDS-APOREKO (Svaz průmyslu druhotných surovin ČR).

² Zdroj dat: Organizace Bureau of International Recycling (2010).

energetické produkty (vstupní surovina pro výrobu řady stavebních výrobků, materiál pro sanaci území po ukončení těžby apod.). Dále použité oleje (zejména úprava na topné oleje, v menším objemu po přidání aditiv využity k původnímu účelu), vytříděné složky komunálního odpadu, zejména papír, plasty, sklo, kovy, které jsou upraveny na kvalitu vstupní suroviny pro další výrobu, a zcela novou komoditou jsou produkty nanotechnologií (využití nespotřebovaných substancí a použitých produktů je předmětem vědy a výzkumu).

V současné době působí v ČR na trhu druhotných surovin cca 1500 subjektů (s 1 - 600 pracovníky). Z uvedeného počtu subjektů představuje zhruba 30 firem rozhodující podíl na trhu. Celkově je v oboru cca 400 společností (akciových společností, veřejně prospěšných společností, komanditních společností a společností s ručením omezeným) a cca 1 100 soukromých podnikatelů (z nichž je cca 1 000 subjektů s počtem do 5 pracovníků).

Sběr, výkup, úprava a prodej kovových a nekovových druhotných surovin v ČR představuje roční hodnotu cca 40 - 50 mld. Kč, v oboru pracuje cca 20 - 30 tis. zaměstnanců. Ročně je upraveno více jak 3,5 mil. tun železného šrotu, 120 tis. tun neželezných kovů, více jak 800 tis. tun sběrového papíru, 140 tis. tun skleněných stěpů, více jak 130 tis. tun plastů, recyklován je sběrový textil a další komodity³.

Česká republika zaujímá v oblasti získávání, úpravy a využívání druhotných surovin trvale významné postavení mezi vyspělými státy Evropy. Dokladem je skutečnost, že po vstupu ČR do EU nebylo nutné významně měnit či přizpůsobovat podmínky hospodaření s druhotnými surovinami zásadám na trhu EU (v některých oblastech byl národní systém propracovanější, jednodušší a efektivnější, a to díky využití zkušeností, neboť aktivity v této oblasti se datují již od 30. let minulého století).

Český trh s druhotnými surovinami je v rámci mezinárodního obchodu plně integrální, z čehož plynou často významné změny v odbytu a cenách. Závislost na mezinárodní konjunkturální situaci je pro český obchod u jednotlivých komodit druhotných surovin významná. Je to především z toho důvodu, že tuzemský zpracovatelský průmysl není schopen veškerou nabídku tuzemských recyklačních firem absorbovat. Trh se železným šrotem a sběrovým papírem je výrazně proexportní. U sběrového papíru se koeficient využití v českém papírenském průmyslu již několik let pohybuje okolo více jak 40 %. Poměr mezi vývozem a dovozem je cca 6 : 1. Podobný stav je také u železného šrotu, kde při tuzemské nabídce téměř 3,5 mil. tun je exportováno cca 2 mil. tun, s poměrem vývozu a dovozu 3 : 1.

Proexportní zaměření českého obchodu s druhotnými surovinami je sice efektivním řešením přebytků na tuzemském trhu, ale zároveň to znamená vystavit se i zahraničním obchodním podmínkám, kdy konjunkturu často následuje odbytový propad se všemi ekonomickými důsledky.

Pojem „druhotná surovina“

Za druhotnou surovinu jsou historicky považovány materiály, suroviny, výrobky, odpady, které po úpravě mají kvalitu vstupní suroviny a společně s primárními surovinami vstupují do výroby. Právními předpisy ČR bylo v období od roku 1948⁴ až do roku 1997 vytvořeno pro využívání druhotných surovin příznivé prostředí. V prvním zákoně o odpadech č. 238/1991 Sb. byla v § 2 mezi základními pojmy

³ Současný stav o hospodaření s druhotnými surovinami v ČR (2011), údaje poskytnuty Svazem průmyslu druhotných surovin (SDPS APOREKO) na základě dat členských organizací.

⁴ **Vládní nařízení č. 88/1949 Sb., o sběru a odbytu sběrných surovin.** Sběrnými surovinami podle tohoto nařízení byly: odpadová ocel a zlomková litina (železný odpad), odpad a zůstatky obecných kovů, starý a odpadový papír, hadry, odstřížky a textilní odpad, kožšinový odpad, upotřebené čisticí hadry, čisticí vlna a bavlna, skleněné stěpy, odpady tvrdé a měkké gumy všeho druhu, upotřebený celluloid, igelit nebo upotřebené podobné hmoty, sádrové stěpy, korkový odpad, odpad z usní, kosti a rohovina, kůže, surové kůže, peří, žíně, štětiny a srst, zvířecí žlázy a orgány.

uvedena i definice druhotné suroviny. Následné novelizace této právní normy postupně zatěžovaly využívání druhotných surovin administrativními opatřeními, až byl nakonec v roce 2000 pojem druhotná surovina ze zákona vyjmut.

Obecně je za druhotnou surovinu považována látka či předmět, které přestaly být odpadem nebo se odpadem nikdy nestaly (tzn. vedlejší produkty)⁵ a vstupují do dalšího procesu výroby či využití, s látkou či předmětem se běžně obchoduje a existují její technické charakteristiky jako např. technické a oborové normy, obchodní zvyklosti apod., které umožňují látku či předmět jednoznačně popsat pro potřeby obchodu či technologického procesu. Při jejím využití musí být zajištěna ochrana životního prostředí a zdraví lidí. Tato skutečnost je řešena i na úrovni EU, a to formou zahájení procesu stanovení základních kritérií pro vybrané komodity, podle kterých se určí, kdy odpad přestává být odpadem.

Pojem druhotná surovina je uveden v řadě právních předpisů EU i ČR (příloha 1 a 3) a je stále častěji frekventován v řadě strategických dokumentů EU i ČR, přestože definice druhotné suroviny není stanovena. S tím souvisí i dosavadní deficit statistických dat o druhotných surovinách, který je již postupně řešen sběrem dat zajišťovaným Českým statistickým úřadem (ČSÚ). Program statistických zjišťování je každý rok zveřejňován na internetových stránkách ČSÚ. Od roku 2011 je součástí výkazu ODP5-01 též příloha - výkaz o produkci druhotných surovin. Pro potřeby tohoto výkazu se druhotnou surovinou rozumí materiály mající níže uvedený charakter:

- 1) vedlejší produkty;
- 2) upravené odpady, které přestaly být odpadem poté, co splnily podmínky a kritéria, pokud jsou stanovena (neodpad);
- 3) materiály získané z výrobků podléhajících zpětnému odběru (dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech) a z dalších výrobků, využitelné pro další zpracování;
- 4) nespotřebované vstupní suroviny a materiály předávané k novému využití.

Podrobná specifikace výše citovaných charakteristik je uvedena v příloze 2.

1.2. Východiska Politiky druhotných surovin ČR

Tak jako Politika nerostných surovin ČR je úzce provázána se Státní energetickou koncepcí (tj. v oblasti energetických zdrojů), tak je nezbytné propojit Politiku druhotných surovin v oblasti neenergetických surovin s průmyslovou či hospodářskou politikou. Politika druhotných surovin ČR bude vytvářet pro jednotlivá průmyslová odvětví podmínky pro efektivní využívání materiálové základny, jejíž stále významnější část tvoří druhotné suroviny. ČR se aktivně zapojila do přípravy nové průmyslové politiky EU při plném vědomí absence takovéto strategie na národní úrovni, a to vzhledem k preferenci postupu stanoveného Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 až 2020. Podpora konkurenceschopnosti průmyslu je v ČR zajišťována samostatnými, především nepřímými nástroji, více korespondujícími s prosazovaným liberálním přístupem (zjednodušování podnikatelského prostředí, snižování administrativní náročnosti podnikání a omezování nadměrné regulace, zajišťování rovné hospodářské soutěže, podpora vývoje a inovací, vytváření příznivých podmínek pro malé a střední podniky, standardizace atp.).

Na evropské úrovni jsou iniciativy v oblasti průmyslové politiky stále intenzivnější, a to vzhledem k potřebě zajištění konkurenceschopnosti Evropy. S ohledem na nedostatek zdrojů a závislost jednotlivých zemí na dovozu surovin si mnohá průmyslová odvětví stanovila cíl snížit využívání zdrojů za účelem úspory výrobních nákladů, a tím udržovat konkurenceschopnost. EU a politické iniciativy se snaží vést evropskou ekonomiku směrem k větší účinnosti ve využívání zdrojů a tím i environmentální udržitelnosti. Evropská komise uvedla mezi nejdůležitějšími iniciativami od roku 2012 tyto:

- 1) Přezkum udržitelné spotřeby a výroby - udržitelné průmyslové politiky

⁵ V souladu s § 3 odst. 5 a 6 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech.

- 2) Tematická strategie pro recyklaci odpadů
- 3) Eco-inovace, Akční plán.

Společným cílem uvedených iniciativ je úspora energetických i neenergetických zdrojů ve výrobě. Druhotné suroviny jsou jedním z hlavních směrů řešení.

Vláda ČR s odkazem na uvedené iniciativy EU přijala **usnesení vlády ze dne 16. listopadu 2009 č. 1398 o Opatřeních k řešení aktuálních problémů trhu s druhotnými surovinami**, kterým uložila ministru průmyslu a obchodu zpracovat ve spolupráci s ministrem životního prostředí a vládě předložit návrh postupu institucionálního zabezpečení problematiky druhotných surovin a odpadů na národní úrovni.

V roce 2011 následovalo další **usnesení vlády č. 172 ze dne 9. března 2011 o návrhu postupu institucionálního zabezpečení problematiky druhotných surovin na národní úrovni a o zřízení Rady vlády pro energetickou a surovinovou strategii České republiky**. Tímto usnesením vláda uložila ministru průmyslu a obchodu předložit vládě strategický analytický dokument pro oblast využívání druhotných surovin jako součást Surovinové politiky České republiky.

Programové prohlášení vlády

Zpracováním Politiky druhotných surovin plní MPO úkoly stanovené v Programovém prohlášení vlády ČR ze dne 4. 8. 2010, neboť zpracování materiálu probíhalo v období 2011-2012. Výňatek z tohoto Programového prohlášení vlády týkající se oblasti surovin:

*„K dosažení cílů v ochraně životního prostředí a klimatu, efektivní výroby a využití energie a nerostných surovin vláda připraví základní strategické dokumenty. Navzájem provázány budou nová politika ochrany životního prostředí, politika ochrany klimatu, státní energetická koncepce a nová surovinová politika, včetně státní lesnické koncepce a ochrany zemědělského půdního fondu. Bude zajištěna přiměřená surovinová a energetická bezpečnost ČR a vyvážený energetický mix. Ke snížení zatížení životního prostředí bude podporováno zavádění nejlepších dostupných technik. **Vláda bude podporovat efektivní využití nerostných i druhotných surovin**“.* Programové prohlášení vlády ze dne 2. 8. 2013 tuto oblast nemění a je obecně zahrnuta do Průmyslové politiky viz výňatek z Programového prohlášení vlády: *„Vláda vychází z toho, že je naším národním zájmem rozvíjet efektivní průmysl, schopný inovací a úspěchů na světovém trhu. To je velmi stručně obsah průmyslové politiky naší vlády“.*

Dalšími zdroji pro východiska Politiky druhotných surovin jsou platné právní předpisy ČR (příloha 6), a sdělení, směrnice a dokumenty EU související s oblastí druhotných surovin (příloha 7). Mezi zdroje patří i výstupy ze dvou pracovních orgánů ustavených na národní úrovni zabývajících se oblastí druhotných surovin, kterými jsou **Pracovní skupina pro druhotné suroviny** ustavená při Radě vlády pro energetickou a surovinovou strategii ČR (jejímiž členy jsou zástupci resortů, Poslanecké sněmovny, podnikatelské sféry, samosprávy, vědecké a akademické obce) a **Rada pro druhotné suroviny a odpady**, která je poradním orgánem Pracovního týmu pro hospodářskou politiku Rady hospodářské a sociální dohody. Jedná se o tripartitní orgán složený ze zástupců státní správy, odborů a zaměstnavatelů i podnikatelských svazů a asociací.

1.3. Vazby Politiky druhotných surovin ČR na dokumenty Evropské unie

1) Sdělení Komise Radě a Evropskému Parlamentu „The Raw Materials Initiative“

Iniciativa v oblasti surovin - uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě, ze dne 4. listopadu 2008

Zabezpečení spolehlivého a nezkresleného přístupu k surovinám se stále více stává důležitým faktorem pro konkurenceschopnost EU a tím zásadní pro úspěch Lisabonského partnerství pro růst a zaměstnanost. Kritická závislost EU na některých surovinách a materiálech zdůrazňuje, že posun směrem k hospodářství účinně využívající zdroje a udržitelný vývoj se stává ještě naléhavější. EU je vysoce závislá na dovozu strategicky důležitých surovin. V případě high-tech kovů je tato závislost považován za rozhodující z hlediska jejich ekonomické hodnoty a rizika dodávek. Významná příležitost k zajištění dodávek surovin zvýšením účinnosti zdrojů a podporou recyklace. EU čelí zásadním změnám na světových trzích: Dostupnost a vývoj cen surovin; Nové průmyslové strategie a rizika narušení fungování světových trhů. V dokumentu jsou definovány 3 základní pilíře: První pilíř - Přístup k surovinám na světových trzích – surovinová diplomacie; Druhý pilíř - Podpora udržitelných dodávek surovin z evropských zdrojů; Třetí pilíř - Snížení spotřeby primárních surovin v EU.

Recyklace druhotných surovin bude usnadněna plným prováděním a prosazování příslušných právních předpisů o recyklaci.

2) Sdělení Komise EVROPA 2020

Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, ze dne 3. března 2010

Evropa 2020 stanoví vizi evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století. Evropa musí jednat mimo jiné i v oblasti účinného využívání zdrojů v celé ekonomice a měla by odstranit překážky v klíčových síťových infrastrukturách, což podpoří konkurenceschopnost evropského průmyslu. Cílem je snaha oddělit růst od využívání energie a stát se hospodářstvím, které by bylo méně náročné na zdroje, což Evropě poskytne nejen konkurenční výhodu, ale také sníží její závislost na zahraničních zdrojích surovin.

2) Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Integrovaná průmyslová politika pro éru globalizace: Konkurenceschopnost a udržitelnost ve středu zájmu“, ze dne 28. října 2010.

Členským státům se sděluje, že vstřícný přístup k průmyslové politice přivede hospodářství EU na cestu dynamického růstu posílením jeho konkurenceschopnosti, nastolením růstu a vytvářením pracovních míst a umožní přechod na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje. Ve středu zájmu ambiciózního strategického rámce pro novou politiku v oblasti konkurenceschopnosti průmyslu musí být konkurenceschopnost a udržitelnost evropského průmyslu. Zejména se jedná o politiky, které mají přímý dopad na náklady, cenu a inovativní konkurenceschopnost průmyslu a jednotlivých odvětví, jako je politika standardizace a inovací, nebo odvětvové politiky, zaměřené např. na výkonnost jednotlivých odvětví v oblasti inovací. Zároveň je nezbytné zvážit, jaké účinky budou mít na konkurenceschopnost průmyslu ostatní politické iniciativy, jako například dopravní politika, energetická politika, politika životního prostředí nebo sociální politika, politika ochrany spotřebitelů, politika jednotného trhu a obchodní politika. Tyto klíčové otázky mohou mít důležitý dopad na náklady, ceny a inovační konkurenceschopnost průmyslu.

3) Zpráva Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o tematické strategii pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci, ze dne 19. ledna 2011

Ve zprávě jsou definovány klíčové činnosti vedoucí k modernizaci stávajícího právního rámce, např. zavádění přístupu životního cyklu do odpadové politiky, předcházení vzniku odpadů, rozvoj norem pro recyklaci, která nabízí nové hospodářské příležitosti. Je nezbytné napomoci rozvoji trhů s druhotnými surovinami a posílit jejich nabídku v EU, čímž dojde ke zlepšení využívání zdrojů v hospodářství Evropské unie. Je zapotřebí prozkoumat nové tržní mechanismy a zejména

ekonomické pobídky, které by upřednostňovaly druhotné suroviny, a to způsobem, který by zvažoval významný potenciál recyklace ke snížení emisí skleníkových plynů.

4) Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020“, ze dne 26. ledna 2011

Členskými státy se sděluje, že se bude zpracovávat strategie, která z EU učiní „cyklické hospodářství“ založené na společnosti, jež recykluje, snižuje produkci odpadů a využívá odpadů jako zdroje. Jako jeden z příkladů synergie je uvedeno zvyšování míry recyklace, čímž se zmenší tlak na poptávku po primárních surovinách.

5) Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Řešení výzev v oblasti komoditních trhů a v oblasti surovin“, ze dne 2. února 2011

Je potřeba jednoznačně právně stanovit, kdy lze znovu zpracovaný odpad překlasifikovat na produkt. Podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic, připravuje Komise kritéria vymezující, kdy odpad přestává být odpadem, pro určité toky odpadů (pro železný, ocelový a hliníkový šrot) již byla vydána. Stejně tak pokračuje práce na pravidlech pro měď, využitelný papír a směsné sklo, připravují se i plasty a další odpadové komodity. Byl vydán Metodický pokyn kontaktních subjektů č. 9 o přeshraniční přepravě ojetých a vyřazených vozidel, který byl schválen v červnu 2011 a je platný od 1. září 2011. Pokud jde o tok odpadu z elektrických a elektronických zařízení, Komise navrhla ambiciózní nový cíl pro sběr, kterým by členské státy zajistily, že 85 % tohoto toku by bylo k dispozici pro využití cenných surovin. Komise dále navrhuje mimo jiné podporovat výzkumné a pilotní akce v oblasti účinnosti zdrojů a ekonomické pobídky pro systémy recyklace a záloh.

6) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje“, ze dne 20. září 2011

Plán vymezuje přeměnu evropského hospodářství v hospodářství udržitelné do roku 2050. Nastiňuje dosažení růstu založeného na účinném využívání zdrojů. Konkurenceschopnost a růst má vycházet z využívání menšího objemu zdrojů, produkce a spotřeby zboží, vytváření podnikatelských příležitostí i nových pracovních míst v oborech recyklace, lepšího designu výrobků a nahrazování materiálů. Důraz je kladen na spolupráci odvětví průmyslu a oboru životního prostředí. Celosvětově rostoucí poptávka zvyšuje tlak na životní prostředí a podněcuje hospodářskou soutěž o získání zdrojů. S klíčovými přírodními zdroji (suroviny, kovy, energie, biologická rozmanitost a voda) je nakládáno jako s nevyčerpatelnými - udržitelné. Plán zdůrazňuje význam účinnějšího řízení přírodních zdrojů, na nichž závisí hospodářství jednotlivých států. Je jedním z průlomových opatření k vyššímu využívání druhotných zdrojů (tj. surovin vytěžených – znovu získaných z výrobků, které ukončily svůj životní cyklus). Primární zdroje jsou pro Evropu stále méně dostupné a jejich ceny stále vzrůstají. Zmiňuje se cyklické hospodářství, které by se mělo stát hlavní prioritou při plnění cíle **„Přeměna odpadu na zdroj“ a dílčího cíle „Do roku 2020 se s odpadem začne nakládat jako se zdrojem.“**

7) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zajištění surovin pro budoucí prosperitu Evropy, Návrh evropského inovačního partnerství v oblasti surovin, ze dne 29. února 2012

Sdělení poukazuje na postupné snižování významu Evropy jako dodavatele surovin a na její rostoucí závislost na jejich dovozu. Jako podstata řešení tohoto problému jsou akcentovány inovace, které doposud nebyly v oblasti surovin plně využity. Za účelem rychlejšího a účinnějšího dosažení cílů (v tomto případě zajištění dostatku surovin) je třeba propojit činnost veřejných a soukromých subjektů, a to na úrovni regionální, národní i na úrovni EU – v oblasti inovací, výzkumu a vývoje v oblasti surovin. Z tohoto důvodu se navrhuje vytvoření tzv. evropského inovačního partnerství v oblasti surovin zaměřené na suroviny neenergetické a nezemědělské a rovněž na tzv. suroviny kritické (tj. antimon, beryllium, fluorit, galium, germanium, grafit, indium, kobalt, kovy platinové

skupiny, magnesium, niob, tantal, vzácné zeminy a wolfram). Cíl do roku 2020 je snížit závislost na dovozu těchto surovin. Inovace zajistí bezpečnost a udržitelnost dodávek primárních a druhotných surovin a zabrání plýtvání klíčovými surovinami během celého jejich životního cyklu. Důraz bude kladen na inovace ve fázi těžby, zpracování, recyklace surovin a také nahrazování nedostatkových surovin.

8) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. května 2012 o Evropě účinněji využívající zdroje č. 2011/2068 (INI)

Dokument obsahuje východiska směřující k postupnému zefektivnění využívání zdrojů, spočívající např. v sestavení evropských Akčních plánů v oblasti účinného využívání zdrojů, odstranění překážek bránících fungování evropského trhu v oblasti recyklace a opětovného využití materiálů a podporu zvýšení poptávky po recyklovaných materiálech a vedlejších produktech. K tomu bude zapotřebí posílit výzkum a technologické inovace s cílem přechodu na hospodářství účinně využívající zdroje. Zároveň se navrhuje rozšíření oblasti působnosti směrnice o ekodesignu na další výrobky, která stanoví požadavky celkové účinnosti využívání zdrojů a vlastností výrobků, včetně obsahu recyklovaného materiálu a jeho opětovné použitelnosti. Cílem je podpoření trhů v oblasti recyklace. **Jedním z významných podpůrných bodů je výzva, aby do roku 2014 byl předložen návrh na všeobecný zákaz skládkování odpadů, a do konce desetiletí také postupný zákaz spalování recyklovatelného a kompostovatelného odpadu.**

9) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Silnější evropský průmysl pro růst a hospodářskou obnovu, Aktualizace sdělení o průmyslové politice COM(2012) 582 final, ze dne 10. října 2012

Sdělení poukazuje na potřebu přijmout opatření za účelem dalšího rozvoje trhů EU pro recyklaci odpadů a přechodu na hospodářství „uzavřené smyčky“. Nové evropské normy pro odstupňování jakosti recyklovaných materiálů (např. kovů, dřeva a textilií) by rovněž podpořily rozvoj trhu. Je nutně zapotřebí dalších demonstračních projektů pro technologie recyklace, demontáže a třídění odpadu pro zvláštní použití, jako je pilotní projekt RECAP zaměřený na lepší recyklaci smíšených plastů. Inovativní technologie pro nakládání s odpady a zdroji by rovněž mohly být podporovány prostřednictvím výměny osvědčených postupů. **Fond soudržnosti, strukturální fondy a jiné systémy veřejného financování a pobídek a cenové signály by mohly ve stále větší míře podporovat recyklaci, obnovu a opětovné použití výrobků místo jejich spalování.**

10) Strategický implementační plán pro oblast nerostných surovin - Strategic Implementation Plan, přijatý Komisí EU dne 25. září 2013

Dokument zveřejnila řídicí skupina na vysoké úrovni pro Evropské inovační partnerství (EIP). Strategický implementační plán („SIP“) představuje návrhy, jak zajistit udržitelné dodávky nerostných surovin pro evropské hospodářství a učinit Evropu světovým vůdcem v oblasti těžby, zpracování, recyklace a nahrazování nerostných surovin do roku 2020. **Cíle SIP mimo jiné zahrnují spuštění 10 pilotních projektů na podporu technologií pro výrobu primárních a druhotných surovin, nalezení náhražek za využití nejméně tří vzácných surovin, a zároveň vytvoření lepších rámcových podmínek pro těžbu nerostných surovin v Evropě.** V rámci otevřené konzultace mohou zúčastněné strany vyjádřit svůj konkrétní záměr, jak hodlají přispívat k naplnění plánu.

1.4. Vazby Politiky druhotných surovin na ostatní strategické dokumenty ČR

1) Bezpečnostní strategie České republiky 2011 (usnesení vlády č. 665 ze dne 8. září 2011)

Bezpečnostní strategie ČR je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR, na který navazují dílčí strategie a koncepce. Naplňování strategických zájmů napomáhá ochraně životních zájmů. Zároveň slouží k zajištění společenského rozvoje a prosperity ČR. Ke strategickým zájmům ČR patří mimo jiné

zajištění energetické, surovinové a potravinové bezpečnosti ČR a adekvátní úrovně strategických rezerv. Rostoucí závislost na dostupnosti přírodních zdrojů vede k intenzivnější globální soutěži v zajištění přístupu ke strategickým surovinám a energiím. V souvislosti s hrozbou přerušení dodávek strategických surovin nebo energie je prioritou vlády vytvářet předpoklady pro diverzifikované dodávky strategických surovin a v domácím prostředí pak předpoklady pro stabilní dodávky elektrické energie a pro tvorbu strategických rezerv státu. Za účelem zajištění energetické a surovinové bezpečnosti ČR zajišťuje maximální možnou diverzifikaci zdrojových teritorií a přepravní infrastruktury dovážených strategických surovin s důrazem na uchování tranzitního postavení ČR, přednostně a efektivně využívá domácích surovinových zdrojů, včetně vytváření prostoru pro jejich vyhledávání a územní ochranu, s cílem nepřipustit nepříznivé vychýlení domácího energetického mixu ve prospěch surovin, na jejichž dovozu je ČR závislá nebo jejichž využívání je neekonomické a nekonkurenceschopné, a udržuje rezervy strategických komodit, jejichž primárními zdroji ČR nedisponuje nebo disponuje v omezené míře.

2) Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020 (usnesení vlády č. 713 ze dne 27. září 2011)

Mezinárodní konkurenceschopnost ČR bude v budoucnu závislá na schopnosti státu zajistit dostatek surovin pro svoji průmyslovou výrobu v době, kdy vybrané primární suroviny začínají být (nebo již jsou) nedostatkové. Jedním z nových zdrojů dlouhodobého růstu a prosperity ČR musí být podnikavost, využívající znalosti k tvorbě inovací. Je třeba stimulovat doposud velmi omezenou poptávku po inovacích v domácím podnikovém sektoru. Základem je obava, aby se role českých firem stále více neomezovala pouze na pozici subdodavatelů bez kontaktů s koncovými trhy či s inovacemi.

3) Státní energetická koncepce České republiky (usnesení vlády č. 803 ze dne 8. listopadu 2012)

Státní energetická koncepce ČR je strategickým dokumentem vyjadřujícím vizi a cíle státu v energetickém hospodářství v dlouhodobém výhledu v souladu s potřebami hospodářského a společenského rozvoje, včetně ochrany životního prostředí, sloužícím i pro vypracování územních energetických koncepcí. Je výrazem odpovědnosti státu za vytváření podmínek pro spolehlivé a dlouhodobě bezpečné dodávky energie a pro její efektivní využívání při zachování ekonomicky oprávněných a přitom přijatelných nákladů způsobem, který je v souladu se zásadami udržitelného rozvoje. Tato koncepce má rovněž dát jasný signál pro podporu a rozvoj technického školství a pro podporu inovací a nových trendů v hospodářství ČR, např. ve směru dalšího směřování energetického strojírenství, které má v ČR dlouhodobou tradici. Předpokladem pro naplnění cílů energetické politiky státu je vytvoření a provozování funkčního a efektivního trhu energií s reálnou konkurencí, který neumožní monopolistické chování energetických společností a jehož výsledkem bude dostupnost všech zdrojů energie na trhu s přiměřenou cenou, a tím následně i zajištění odpovídající míry energetické bezpečnosti. Vzhledem k tomu, že dokument řeší i druhotné energetické zdroje a energetika produkuje vedlejší energetické produkty (objemově významná druhotná surovina), je Politika druhotných surovin ČR s tímto strategickým dokumentem provázána.

4) Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky (usnesení vlády č. 729 ze dne 8. června 2009)

Se silící globalizací dochází k růstu konkurence na světových trzích a aplikace nových poznatků zůstane stěžejním předpokladem trvale udržitelné konkurenční výhody. Národní politika výzkumu, vývoje a inovací je základním strategickým dokumentem pro rozvoj společnosti založené na tvorbě a využívání znalostí, což významnou měrou přispěje k růstu hospodářské úrovně a kvality života společnosti. Stanovené priority a cíle musí být reflektovány v dalších koncepčních a politických dokumentech vytvořených pro rozvoj dílčích oblastí. Při její realizaci je však také důležitá zásadní návaznost a koordinace s průmyslovou politikou a dalšími oborovými koncepcemi. Podpora výzkumu a vývoje inovativních technologií je jedním z aspektů udržení a zvyšování mezinárodní

konkurenceschopnosti ČR. S tím právě úzce souvisí i vývoj nových technologií k úpravě, zpracování a využívání druhotných surovin.

5) Národní inovační strategie České republiky (usnesení vlády č. 714 ze dne 27. září 2011)

Dokument vychází z doporučení evropského strategického dokumentu EU, podpořit v členských státech inovační aktivity založené na znalostech, excelentním základním i aplikovaném výzkumu, kvalitním vzdělávání a výchově odborníků, kteří budou pracovat nejen ve sféře základního a aplikovaného výzkumu při vytváření nových znalostí, ale také v inovačních aktivitách prováděných průmyslem, v sektoru služeb a ve společenské oblasti.

6) Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky (usnesení vlády č. 37 ze dne 11. ledna 2010)

Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR je zastřešujícím dokumentem pro tvorbu dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů). Je důležitým východiskem pro strategické rozhodování v rámci jednotlivých resortů i pro meziresortní spolupráci a spolupráci se zájmovými skupinami. Využívání druhotných surovin znamená mimo jiné i mírnění tlaků na těžbu primárních surovin, tvorbu pracovních míst a celkově přispívá k udržitelnosti v hospodářské a sociální oblasti.

7) Plán odpadového hospodářství České republiky, včetně závazné části vydané nařízením vlády č. 197/2003 Sb. (platnost pro období 2003 – 2014)

Plán odpadového hospodářství ČR stanovuje v souladu s principy udržitelného rozvoje cíle a opatření pro nakládání s odpady na území ČR. Vzhledem ke skutečnosti, že odpady jsou rovněž významným zdrojem druhotných surovin, jsou cíle a opatření v Plánu odpadového hospodářství ČR pro Politiku druhotných surovin významné a bude nutné tuto oblast v nově připravovaném Plánu odpadového hospodářství ČR pro období 2013 – 2022 promítnout a s Politikou druhotných surovin propojit.

8) Státní politika životního prostředí České republiky 2012 - 2020 (usnesení vlády č. 6 ze dne 9. ledna 2013)

Státní politika životního prostředí ČR vymezuje plán na realizaci efektivní ochrany životního prostředí v ČR. Jejím hlavním cílem je zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany, výrazně přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady na životní prostředí, včetně dopadů přesahujících hranice státu, a přispět tak k zlepšování kvality života v Evropě i celosvětově. Jednou ze základních zásad Státní politiky životního prostředí je i hospodaření se zdroji a udržitelná spotřeba. Udržitelný rozvoj je postaven na vyváženém užívání všech zdrojů (přírodní, ekonomické, sociální a lidské). Tlaky na neúměrné čerpání zdrojů rostou s globálním ekonomickým rozvojem jako negativní důsledky globalizace. Je tedy nezbytné maximálně hospodárně využívat neobnovitelné zdroje a maximálně efektivně využívat zdroje druhotné.

9) Strategie regionálního rozvoje České republiky na období 2014 – 2020 (usnesení vlády č. 344 ze dne 15. 5. 2013)

Strategie regionálního rozvoje ČR je nástrojem realizace regionální politiky a koordinace působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. V této Strategii je z hlediska Politiky druhotných surovin ČR významná priorita 6 „Ochrana a udržitelné využívání zdrojů v regionech“. Jedná se především o odstraňování starých ekologických zátěží, revitalizace brownfields a území po bývalé těžbě nerostných surovin, o podporu inovativních technologií v oblasti odpadového hospodářství a o využívání obnovitelných zdrojů energie. S těmito opatřeními je Politika druhotných surovin ČR v souladu.

10) Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů (usnesení vlády č. 804 ze dne 8. listopadu 2013)

Hlavním cílem energetiky je zajištění energetických potřeb ČR v dlouhodobém horizontu. Hlavními prioritami zajištění těchto potřeb jsou bezpečnost, nezávislost a udržitelný rozvoj s tím

předpokladem, že bezpečné dodávky energie za přijatelnou cenu budou garantovány přednostním využitím všech dostupných tuzemských energetických zdrojů při využití nejlepších dostupných světových technologií a způsobem maximálně šetrným k životnímu prostředí. Významnou část těchto tuzemských energetických zdrojů tvoří obnovitelné zdroje energie a je počítáno s jejich postupným reálným rozvojem, který bude plně respektovat rozlohu, klimatické podmínky a parametry energetických sítí ČR.

2. Analýza potenciálu druhotných surovin

Látky a energie vstupující do užívání lidské společnosti jsou čerpány z primárních přírodních zdrojů a stávají se surovinami. Zpracováním surovin získáváme výrobky a též menší či větší díl zbytkového, již nevyužitelného materiálu v závislosti na efektivitě a účinnosti výrobního procesu. Každý výrobek po skončení své životnosti (tj. po ukončení funkce, pro kterou byl jako výrobek určen), se stává zdrojem druhotných surovin materiálově nebo energeticky využitelných.

Mezi tradiční druhotné suroviny patří v ČR železný šrot a odpad neželezných kovů, sběrový papír, skleněné střepy, použité textilie, dřevo a v posledních letech stále více i použité plasty.

Za druhotné suroviny jsou považovány z toho důvodu, že se jedná o materiály s vlastnostmi určenými mezinárodními či národními normami a jednoznačně stanovenými obchodními podmínkami. Vzhledem k tomu, že jsou takto označeny, mohou být a jsou předmětem mezinárodního obchodu s kotací na světových komoditních burzách, zejména železný šrot, neželezné kovy, sběrový papír a stále se zvyšuje zájem i o určité druhy plastů.

Současný trend hospodářství, omezovaný v exploataci nových ložisek primárních surovin s ohledem na životní prostředí, a zároveň snaha o zachování, popř. zkvalitnění životní úrovně obyvatel, vede k šetrnému zacházení s již použitými výrobky a ke snaze je v maximální možné míře v podobě druhotných surovin vrátit zpět do oběhu. Efektivní využití zdrojů druhotných surovin je podmíněno nejen existencí vhodné technologie zpracování, ale stále více dokonalou logistikou sběru, shromažďováním a dopravou.

Druhotné suroviny vstupující do dalšího využití jsou dvojího charakteru. Jedná se buď o látky jednosložkové nebo polykomponentní (kompozity). Zpracování jednosložkových materiálů není složité, neboť se jedná o surovinu mající stejný výrobní základ a lišící se v detailech způsobu užití, např. sklo, jeho další využití začíná opětovným roztavením ve sklářské peci. Obdobně je tomu v případě papíru, kdy zpracovatelská linka zpracuje papír bílý, barevný, kartony i papír křídovaný. U kompozitních materiálů se jedná o složitější postup, kdy za pomoci technických prostředků jsou odděleny jednotlivé komponenty, které se již dále samostatně zpracovávají. Dalším aspektem ovlivňujícím využití druhotných surovin zejména stavebních a demoličních hmot a vedlejších energetických produktů jsou přepravní náklady, tzn., že je lze efektivně využívat zejména regionálně.

2.1. Analýza potenciálu druhotných surovin materiálově využitelných

V souvislosti s přípravou Politiky druhotných surovin ČR byl zpracován strategický analytický dokument pro oblast využívání druhotných surovin. Na tvorbě analytického dokumentu se v průběhu řešení v letech 2010 – 2011 podílelo přibližně 30 odborníků z celé ČR z akademické sféry, průmyslových svazů a asociací a další experti. Tím bylo zajištěno, že informace obsažené v předloženém materiálu odráží nejen aktuální situaci ve využívání druhotných surovin v České republice, ale jsou i zohledněny dlouhodobé trendy vývoje v tomto oboru. Na základě provedené analýzy bylo pro přípravu Politiky druhotných surovin ČR vybráno 10 komodit a zdrojů druhotných

surovin. Výběr byl ovlivněn významností druhotné suroviny jako technologického vstupu do výroby, hmotnostní produkcí, potřebou a potenciálem využití komodity v ČR, významností exportu apod. Jedná se o tyto komodity:

kovy, papír, plasty, sklo, stavební a demoliční hmoty, vedlejší energetické produkty, vozidla s ukončenou životností (autovraky), odpadní (vyřazená) elektrická a elektronická zařízení, použité pneumatiky a odpadní pryž, odpadní (vyřazené) baterie a akumulátory.

Politika druhotných surovin ČR je otevřeným dokumentem. V rámci aktualizace se předpokládá zařazení dalších komodit druhotných surovin (např. nevyužitých materiálů a surovin z těžebního průmyslu apod.), které se stávají významným zdrojem pro hospodářství v ČR, EU i ve světě.

Tabulka 13 Celkové množství vyprodukovaných druhotných surovin podle jednotlivých komodit ¹⁾

		2011		2012	
P.č.	Komodita/Zdroj	Množství (t)	% ²⁾	Množství (t)	% ²⁾
1.	KOVY	3 565 890	15,7	3 618 796	16,9
2.	PAPÍR	770 351	3,4	583 281	2,7
3.	PLASTY	292 430	1,3	296 377	1,4
4.	SKLO	297 280	1,3	238 474	1,1
5.	HMOTY ZE STAVEBNICTVÍ	3 320 311	14,7	3 502 483	16,4
6.	VEDLEJŠÍ ENERGETICKÉ PRODUKTY	14 160 000	62,5	13 000 000	60,7
7.	VOZIDLA S UKONČENOU ŽIVOTNOSTÍ	121 831	0,5	117 712	0,5
8.	ODPADNÍ ELEKTRICKÁ A ELEKTRONICKÁ ZAŘÍZENÍ	55 438	0,2	53 685	0,3
9.	PNEUMATIKY (POUŽITÉ) A PRYŽ	50 341	0,2	* ³⁾	
10.	ODPADNÍ BATERIE A AKUMULÁTORY	25 100	0,1	* ³⁾	
CELKEM		22 658 972	100	21 410 808	100

Zdroj: položky 1-5 ČSÚ; položka 6 ASVEP a TS ČR; položky 7-10 MŽP, CENIA

Vysvětlivky:

¹⁾ Roční materiálový potenciál komodit

²⁾ Procenta z celkového množství vyprodukovaných druhotných surovin

³⁾ Údaje k bodu 9-10 za rok 2012 nebyly v době aktualizace materiálu k dispozici

Poznámka:

Z dat uvedených v tabulce 13 je zřejmé, že množstevně nejvýznamnější komoditou jsou vedlejší energetické produkty a hmoty ze stavebnictví, pro které je potřeba vytvářet podmínky pro jejich efektivní využívání. Z jiných výrobků po ukončení životnosti (např. odpadní elektrická a elektronická zařízení, odpadní baterie a akumulátory), jejichž produkované množství nebo roční materiálový potenciál je nižší, se však získávají velmi cenné kovy, z nichž některé byly označeny Evropskou komisí za kritické, neboť jejich dostupnost klesá na rozdíl od jejich potřeby, která stoupá. Význam komodity druhotné suroviny tak určuje nejen produkované množství, ale též obsah látek v nich obsažených a poptávka po těchto surovinách. **Analýza jednotlivých komodit druhotných surovin materiálově využitelných, včetně grafů a tabulek, je uvedena v příloze 4. Význam druhotných surovin pro hospodářství ČR demonstruje zjednodušené schéma toku zdrojů uvedené v příloze 6.**

2.2. Analýza potenciálu druhotných surovin energeticky využitelných

Energeticky využitelný potenciál paliv na bázi druhotných surovin včetně odpadů zahrnuje všechny možné směsi sekundárních zdrojů tuhých, kapalných a plyných paliv. Jejich zdroje jsou zejména v průmyslové sféře, kde vznikají jako vedlejší produkty a odpady v rámci technologických procesů, dále v komunální sféře především jako komunální odpady, nebo v jiných sférách národního hospodářství. Náhradní palivo nebo sekundární palivo je palivo získané s minimálními nároky na úpravu odpadu, stejně jako palivo získané sofistikovanějším zpracováním odpadu. Kvalita zpracování odpadu je závislá na požadavcích energetického zdroje, kde bude náhradní palivo používáno.

Základní členění druhotných surovin energeticky využitelných:

- 1) Tuhé druhotné zdroje energie (směsný komunální odpad, vytríděné složky z komunálního odpadu, zejména papír a plasty, pokud není poptávka na materiálové využití, biomasa – BRO biologicky rozložitelné odpady⁶, tuhé alternativní palivo - TAP, čistírenské kaly, pneumatiky a další).
- 2) Kapalně druhotné zdroje energie (odpadní oleje, použitá odmašťovadla, odpadní nátěrové hmoty, ropné kaly).
- 3) Plyně druhotné zdroje energie (koksárenský plyn, vysokopecní plyn, odplyny z rafinerií ropy, skládkový plyn, pyrolyzní plyn, plyn z některých uzavřených dolů).

Analýza jednotlivých komodit druhotných surovin energeticky využitelných, včetně grafů a tabulek, je uvedena v příloze 5.

3. Nástroje politiky druhotných surovin

Tato kapitola poskytuje přehled o různých nástrojích využitelných pro podporu využívání druhotných surovin na základě zahraničních zkušeností. Je třeba zohlednit všechny potenciálně využitelné nástroje regulace, přičemž ne všechny jsou využitelné v podmínkách ČR (nekompatibilita s národními specifiky ČR, nekompatibilita s předpisy platnými v rámci EU). V další podkapitole jsou uvedeny již nástroje využitelné v podmínkách ČR.

⁶ Oblast biomasy je řešena v jiných strategických dokumentech: Akční plán pro biomasu ČR na období 2012 – 2020; Národní akční plán ČR pro obnovitelné zdroje energie.

3.1. Potenciální nástroje regulace

Dle studie US Environmental Protection Agency⁷ (EPA) existuje 6 typů nástrojů pro podporu trhu druhotných surovin, kterými jsou 1) informační a technická asistence; 2) programy na podporu nákupu recyklovaných výrobků; 3) podpora financování; 4) grantová politika; 5) daně a poplatky; 6) regulace.

1) Informační a technická asistence

Informační a technická asistence státu reaguje na informační bariéry, které vznikají na trhu druhotných surovin a brání vyššímu vyžívání druhotných surovin ve výrobě a spotřebě. Cílem programů, jež se zaměřují na poskytování této asistence (ať již jako součást jiných informačních kanálů, nebo jako nový program), je zvýšit informační a technickou vybavenost sektoru využívání druhotných surovin. Programy informační a technické asistence se proto zaměřují na výrobce, zpracovatele a ostatní podnikatele z oblasti využívání druhotných surovin s tím, že každý z programů reflektuje rozdílné potřeby cílové skupiny. Technická asistence je přitom preferována před informační zejména v procesu zahajování činnosti. Informační a technická asistence může nabývat velmi rozdílných podob:

- odborné periodikum

Jednou z možností, jak dotčeným subjektům zprostředkovat informace nejen o aktuálním vývoji na trhu druhotných surovin, ale i o záměrech státu v této oblasti, je vydávat odborné periodikum. Právě znalost dlouhodobých záměrů státu v oblasti vývoje na trhu druhotných surovin může být pro všechny subjekty na trhu velmi významným příspěvkem k možnosti dlouhodobého plánování. Tyto informace vytváří stabilní prostředí pro plánování nových investic nejen do technologií, ale i výzkumu a vývoje.

- katalog subjektů na trhu druhotných surovin

Jednou z příčin neefektivností na trhu druhotných surovin jsou informační bariéry – chybějící informace o nabídce a poptávce na trhu druhotných surovin. Cílem tohoto programu je proto vytvořit katalog subjektů, které se dostávají do kontaktu s druhotnými surovinami a kterým chybí informace o protistraně na trhu. Náplň katalogu a míra podrobnosti se liší v závislosti na různých potřebách jednotlivých regionů. Katalogy mohou obsahovat informace o jednotlivých subjektech (vč. prostředníků - brokerů), cenách druhotné suroviny a obchodovaném množství, specifikách daného trhu apod.

- elektronické burzy

Jednou z cest, jak sladit nabídku druhotných surovin s poptávkou, jsou centralizované informace o jednotlivých stranách trhu (objem obchodu, cena apod.) poskytované státem nebo jím řízenou nevládní organizací. Provozování tohoto systému zprostředkování informací je v režii státu nebo zájemci o informace platí provozovateli vstupní poplatek za možnost využívat poskytované informace. Tento systém klade velké nároky na aktualizaci informací obsažených v systému tak, aby informace nezastarávaly a odrážely neustále skutečnou situaci na trhu.

- demonstrační projekty a testování výrobků

Cílem demonstračních projektů je ukázat potenciálním uživatelům druhotných surovin (ve výrobě, či spotřebě) jejich kvalitu, vlastnosti a způsoby využití a odstranit tak případná nedorozumění a předsudky, které jsou s využíváním druhotných surovin spojeny. Idea tohoto kroku státu je jasná – „jít příkladem“ všem subjektům, kteří pochybují o účelném používání druhotných surovin ve výrobě a spotřebě. Uvedené projekty jsou vhodné i v případě, že se jedná o zcela nový produkt, jehož uvedení na trh není doprovázeno odpovídající informační kampaní. To samé platí i pro testování výrobků a publicitu výsledků tohoto testování tak, aby se informace o kvalitě daného výrobku dostala mezi potenciální výrobce a spotřebitele.

⁷ Dokument Developing Markets for Recyclable Materials: Policy and Program Options (US Environmental Protection Agency, 1993)

- vzdělávací programy a semináře

Stejně tak jako v případě demonstračních projektů a testování výrobků, je hlavním cílem vzdělávacích programů a seminářů šíření informací o druhotných surovinách a výrobcích, které jsou z druhotných surovin vyrobeny. Může se jednat i o čistě vzdělávací akce, během nichž zájemci získají informace o fungování trhu druhotných surovin.

- programy podpory recyklovaných výrobků

Cílem je prostřednictvím veřejných informačních kampaní motivovat výrobce k využívání druhotných surovin ve výrobě a spotřebitele ke spotřebě výrobků vyrobených z druhotných surovin.

- učební plány na školách

Cílem je výchova nové generace mladých lidí, kteří si budou vědomi nutnosti kupovat výrobky vyrobené z druhotných surovin a obecně se chovat šetrně k životnímu prostředí.

- technická asistence podnikatelům

Programy, jejichž cílem je poskytovat podnikatelům informace nejen o druhotných surovinách, ale např. i o financování v případě, že se rozhodnou druhotné suroviny využívat. Tyto programy zahrnují i vzdělávací aktivity, poskytování technických informací a jiné aktivity, které podporují podnikatele k využívání druhotných surovin.

2) Programy na podporu nákupu výrobků z druhotných surovin

Jedná o podporu ekologicky šetrných výrobků, energeticky úsporných vozidel, ale také podporu výrobků vyrobených z druhotných surovin. Tyto programy podporují poptávku po těchto výrobcích. Překonávají informační bariéry v případě informací o dostupnosti, spolehlivosti, technických parametrech a vlastnostech výrobků vyrobených z druhotných surovin. Zvyšují poptávku po výrobcích vyrobených z druhotných surovin, čímž výrobcům umožňují dosahovat dříve úspor z rozsahu a tím i možností nákladově efektivní produkce výrobků a jejich distribuce. Přispívají ke zvyšování povědomí o pozitivních vlivech výrobků vyrobených z druhotných surovin na životní prostředí a úsporu přírodních zdrojů.

Nevýhodou těchto programů je nutnost nastavení velmi striktních pravidel pro firmy, které do programu vstoupí. Je třeba rozhodnout, zda programy budou vyžadovat určitý design výrobku, plnit určité specifické standardy kvality, či zda se budou vztahovat na všechny výrobky vyrobené z druhotných surovin, nebo jen na určitý segment. Programy mohou mít řadu podob. Např. se může jednat o programy, které jsou založeny na přesné specifikaci materiálů, které spadají do předmětu podpory nebo specifikaci nabídky výrobků, pro které jsou programy určené. Orgány státní (resp. veřejné) správy tak mohou účelově preferovat výrobky vyrobené z druhotných surovin pro specifická určení nebo tyto výrobky preferovat ve výběrových řízeních. Pokud však nejsou výrobky vyrobené z druhotných surovin součástí standardních konkurenčních podmínek na trhu, pak zvýhodňování těchto výrobků může vést k navýšení ceny, za kterou orgány veřejné správy výrobky nakupují. Z tohoto důvodu mohou být výrobkové specifikace doplněny o cenové limity, které nemohou být překročeny.

Jiným druhem programu podpory nákupu výrobků vyrobených z druhotných surovin je tvorba rezerv orgány státní (resp. veřejné) správy. Podstatou takové podpory je stanovení určitého procenta nebo množství nákupů určitého zboží, které je rezervováno pro nákup výrobků vyrobených z druhotných surovin. Definice daného procenta či množství může být velmi problematická, protože rezervy musí být na jedné straně dostatečně vysoké, aby program byl účinný, a na druhé straně nesmí být příliš vysoké, protože by to vedlo k tomu, že by orgány státní (resp. veřejné) správy platily příliš vysokou cenu za dosažení definovaných závazků. I tyto programy mohou být kombinovány se stanovením cenových limitů.

Dalším druhem programu podpory jsou tzv. cenové preference. Tyto programy spočívají v tom, že i přes vyšší cenu výrobků vyrobených z druhotných surovin oproti výrobkům vyrobeným

z primárních surovin⁸ mohou tyto výrobky vyhrát výběrové řízení, protože určité cenové rozdíly jsou tolerovány.

Dalším programem jsou tzv. garantované nákupy, kdy jsou výrobcům výrobků z druhotných surovin garantovány určité objemy prodeje – orgány státní (resp. veřejné) správy se zavazují, že odkoupí určitý podíl produkce. Tyto garance umožňují firmě rozšiřovat produkci, navíc to firmě ulehčuje přístup k finančním prostředkům nutným pro tyto aktivity.

3) Podpora financování⁹

Podporovat firmy, které vyrábí výrobky z druhotných surovin lze podporovat i tzv. přímou finanční asistencí ve formě úvěrů, úvěrové garance apod. Hlavním cílem je odstranit znevýhodnění těchto firem v přístupu k úvěrům, redukovat averzi k riziku soukromých investorů, kteří nechtějí poskytovat úvěry malým subjektům (např. jako důsledek informační asymetrie a předsudků k tomuto oboru podnikání). Úvěrová politika státu tak může zpřístupnit kapitál i subjektům, jež by na trhu ke kapitálu přístup z různých důvodů neměly. Před implementací tohoto nástroje do praxe je třeba klást minimální nároky na veřejné zdroje, podporu financování orientovat pouze na firmy, které nemají možnost využít standardních způsobů financování, spoléhat v první řadě na stávající finanční instituce veřejného sektoru než vytvářet nové, programy podporující financování firem by měli řídit především ti, kteří mají zkušenosti s komerčními programy poskytování úvěrů, jakékoli programy by měly v první řadě efektivně řešit identifikované mezery ve financování, decentralizovat poskytování finanční asistence pro malé firmy, koordinovat rozvoj finančních služeb s ostatními komerčními službami.

4) Grantová politika

V tomto případě stát poskytuje granty lokálním autoritám na podporu plánování, propagace a vzdělávání v oblasti využívání druhotných surovin, přičemž hlavním cílem těchto grantů je překonat informační bariéry, snížit transakční náklady a zjednodušit přístup k výsledkům výzkumu. Dále může stát poskytovat granty nevládním organizacím, vzdělávacím institucím nebo soukromým subjektům s cílem podpořit výzkum a vývoj v oblasti technologií zpracování druhotných surovin a vývoji nových produktů.

5) Daně a poplatky

Cílem daňového resp. poplatkového systému je vytvořit systém motivací, jež má změnit chování subjektů na trhu (jak pozitivním, tak negativním směrem). Podstatou tohoto nástroje je zvýšit, resp. snížit náklady na výrobu konkrétních výrobků tak, aby byla výroba výrobků z druhotných surovin zvýhodněna oproti těm vyrobeným z primárních surovin. Oponenti tohoto nástroje však zdůrazňují, že se jedná o neefektivní nástroj dosahování státních priorit, protože nemění chování subjektů na trhu (výrobců, resp. investorů) vždy žádoucím směrem. Jakékoli daňové a poplatkové nástroje narážejí v praxi na problémy s průchodností legislativním procesem, protože úprava daní může mít zcela zásadní národohospodářské důsledky. V takovém případě je nutné najít konsensus v politickém procesu, což z podpory výrobků z recyklovaných materiálů dělá nikoli problém podpory druhotných surovin, ale problém národohospodářský.

6) Regulace

Hlavním smyslem regulace je ovlivnit rozhodování soukromého sektoru tak, aby zohledňoval dopady na životní prostředí a zdraví člověka. V případě regulace je třeba odlišovat místo v řetězci využití druhotných surovin. V současné době existuje velmi intenzivní regulace v oblasti tříděného sběru

⁸ Vyšší ceny výrobků vyrobených z druhotných surovin mohou být důsledkem toho, že výrobci těchto výrobků ještě nedosáhli úspor z rozsahu. Podpora ze strany státu v podobě cenového zvýhodnění může výrobcům pomoci k rychlejšímu navyšování kapacit a tudíž i dosahování úspor z rozsahu, které povedou k poklesu ceny. Z tohoto důvodu jsou podpory časově omezené, dokud se firmy nestanou konkurenceschopné na trhu.

⁹ Právě tento typ nástroje může v podmínkách ČR jako členského státu EU narazit na podmínky jednotného trhu a tudíž jeho prosazení v praxi může být velmi problematické.

a využití (recyklace) odpadu, a proto je prostor věnován spíše na regulaci poptávky po výrobcích vyrobených z druhotných surovin. Jednou z forem je např. ecolabelling (specifické ekologické značení) nebo přesné požadavky na využití produktu. V případě těchto požadavků se jedná o nařízení státu, že některé výrobky musí obsahovat specifický podíl druhotných surovin.

3.2. Další nástroje a opatření pro Politiku druhotných surovin ČR

Mezi další potenciálně využitelné nástroje a opatření k podpoře trhu druhotných surovin patří zejména:¹⁰

- zachování stávajících cílů pro recyklaci vybraných druhů odpadů,
- podpora všeobecné důvěry v recyklaci odpadů,
- důraz na prevenci vzniku a minimalizaci odpadů (např. směrnice o ecodesignu, směrnice o odpadech),
- snižování administrativní zátěže spojené s recyklací odpadů,
- definování kritérií, kdy odpad přestává být odpadem,
- zvyšování kvality recyklovaných materiálů,
- vyšší zpoplatnění ukládání odpadu na skládky nebo úplný zákaz,
- nižší daně z příjmu právnických osob pro firmy, které využívají recyklovaných materiálů,
- green public procurement,
- private procurement,
- snížení obsahu nebezpečných látek ve výrobcích,
- regulace významných odpadových toků (např. autovraky, elektrická a elektronická zařízení),
- definování minimálních požadavků na obsah recyklovaných materiálů v určitých výrobcích,
- kompostování biologicky rozložitelného odpadu.

Nástroje regulace lze rozlišovat také dle podpory nabídkové a poptávkové strany trhu druhotných surovin:¹¹

Nabídková strana:

- zákaz skládkování nebo spalování recyklovatelných materiálů,
- zálohové systémy na výrobky s obsahem recyklovatelných materiálů,
- obecní systémy sběru recyklovatelných materiálů,
- dotace pro zařízení na recyklaci,
- systémy zpětného odběru na výrobky s obsahem recyklovatelných materiálů,
- povinné třídění recyklovatelných materiálů.

Poptávková strana:

- standardy na obsah recyklovaných materiálů ve výrobcích,
- obchodovatelné poukázky na obsah recyklovaných materiálů,
- green public procurement,
- ekologické značení výrobků, které obsahují recyklované materiály,
- podpora výzkumu a vývoje ve využívání recyklovaných materiálů.

3.3. Nástroje využitelné v podmínkách České republiky

Mezi potenciálně využitelné nástroje v podmínkách ČR lze zařadit nástroje 1) ekonomické (nástroje, které využívají relativních změn cenových podmínek na trhu); 2) administrativní; 3) dobrovolné.

¹⁰ Dokumenty The fall in the demand for recycled material (EU, 2009), The competitiveness of the recycling industry (EU, 1998)

¹¹ Dokument Improving recycling markets (OECD, 2006)

1) Ekonomické nástroje

Finanční pobídky pro firmy, které využijí při výrobě druhotné suroviny:

- kompenzace nákladů souvisejících se zpracováním druhotných surovin např. formou projektové podpory.

Podpora zavádění ecodesignu ve firmách:

- dotace na implementaci tohoto nástroje do vnitropodnikových procesů.

Dotace a subvence (např. veřejné výdajové programy)

- na inovativní výrobní technologie
- na public relations týkající se podpory prodeje výrobků vyrobených z druhotných surovin

2) Administrativní nástroje

Povinnost zajistit určitý podíl druhotné suroviny ve výrobě.

Přednostní nákup výrobků vyrobených z druhotných surovin státem (resp. orgány státní správy a samosprávy):

- zvýhodnění dodavatelů ve výběrových řízeních
- stát jde „příkladem“.

Green public procurement:¹²

- nastavení kritérií pro výběrová řízení ve prospěch subjektů, které využívají druhotné suroviny ve výrobě.

3) Dobrovolné nástroje (resp. nástroje informační)

- organizace a provozování elektronických burz (bezplatné) jako doplněk stávajících fyzických burz,
- správa veřejného katalogu subjektů na trhu druhotných surovin (s možností filtrovat informace podle vybraných kritérií, např. podle komodit druhotných surovin, regionů, firem, ceny apod.)
- vydávání odborného periodika s aktuálními informacemi z trhu druhotných surovin, záměrů státu v oblasti druhotných surovin apod.

Pro nástroje, které budou vybrány k realizaci, se předpokládá využití finančních prostředků z fondů EU pro programové období 2014+ v rámci nového operačního programu Ministerstva průmyslu a obchodu „Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014+ (OP PIK)“ a prostředků dle možností státního rozpočtu v příslušném roce.

¹² Green public procurement (GPP) je nástrojem, který je rozšířený v řadě zemí EU (Rakousko, Dánsko, Finsko, Německo, Holandsko a Velká Británie). Tyto země ve stále větší míře zařazují do výběrových řízení kritéria, která mají povahu environmentálně zaměřených měřítek pro výběr. V podstatě lze identifikovat 3 základní oblasti, kde se v současnosti nejvíce uplatňují přístupy GPP:

- papír, tiskoviny, tiskové služby (zvolená kritéria - obsah recyklovaného papíru nebo bělení);
- výstavba infrastruktury (zvolená kritéria - výše energetických úspor, úspor spotřeby vody, obsah environmentálně škodlivých materiálů apod.)
- strojní vybavení kanceláří (zvolená kritéria - výše energetických úspor, zpětný odběr, recyklace)

4. Strategické cíle Surovinové politiky ČR v oblasti druhotných surovin (Politika druhotných surovin ČR) a opatření k jejich plnění

4.1. Hlavní cíle Politiky druhotných surovin ČR

Cíl 1

Zvyšovat soběstačnost České republiky v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami.

Cíl 2

Podporovat inovace zabezpečující získávání druhotných surovin v kvalitě vhodné pro další využití v průmyslu.

Cíl 3

Podporovat využívání druhotných surovin jako nástroje pro snižování energetické a materiálové náročnosti průmyslové výroby za současné eliminace negativních dopadů na životní prostředí a zdraví lidí.

Cíl 4

Iniciovat podporu vzdělávání pro zajištění kvalifikovaných pracovníků v oboru druhotných surovin jako podporu konkurenceschopnosti ČR.

Cíl 5

Aktualizovat rozsah statistického zjišťování pro zpracování materiálových účtů, které umožní zpracovávat hmotnostní bilance druhotných surovin v hospodářství ČR.

4.2. Opatření Politiky druhotných surovin ČR k plnění stanovených cílů

Cíl 1			
Zvyšovat soběstačnost České republiky v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami.			
Opatření	Název	Gesce/Spolugesce	Termín
1.1	Připravit Akční plán na podporu zvyšování soběstačnosti České republiky v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami v případech, kdy to je technicky možné a ekonomicky rentabilní.	MPO/MŽP	2014
1.2	Definovat a začlenit pojem „druhotná surovina“ do právního řádu ČR. Iniciovat tento postup na úrovni EU.	MPO/MŽP	2014 - 2016
1.3	Zahrnout technologie pro zpracování a využívání druhotných surovin mezi obory podporované investičními pobídkami.	MPO	2014 a dále
1.4	Aktivně spolupracovat v orgánech EU (např. DG Environment, DG Enterprise, DG Trade) při řešení problematiky nežádoucího vývozu ¹³ druhotných surovin (zejména kovů) ze zemí EU.	MPO, MŽP	Průběžně
1.5	Podporovat zavádění dobrovolných dohod mezi státní správou a podnikatelskou sférou za účelem dobrovolného vytváření systémů zpětného odběru výrobků.	MŽP/MPO	Průběžně
1.6	Analyzovat možnosti aplikace principů oběhového hospodářství a životního cyklu výrobků v právním a podnikatelském prostředí ČR a EU.	MPO	2014 - 2015

Cíl 2			
Podporovat inovace zabezpečující získávání druhotných surovin v kvalitě vhodné pro další využití v průmyslu.			
Opatření	Název	Gesce/Spolugesce	Termín
2.1	Podporovat inovace a transfer vědy a výzkumu do oblasti zpracování a využívání druhotných surovin v rámci programů MPO.	MPO/MŠMT, TA ČR	2013 a dále

¹³ Nežádoucím vývozem se rozumí vývoz výrobků s ukončenou životností (např. autovraky, použitá elektrická a elektronická zařízení apod.), která nejsou zpracována a upravena na druhotnou surovinu. Cílem opatření je, aby druhotné suroviny získávané z výrobků s ukončenou životností, byly zpracovány na požadovanou kvalitu vstupní suroviny a v maximální možné míře opět využity v tuzemské výrobě nebo s přidanou hodnotou vyváženy, čímž se podpoří rozvoj zpracovatelského průmyslu ČR.

Cíl 3			
Podporovat využívání druhotných surovin jako nástroje pro snižování energetické a materiálové náročnosti průmyslové výroby za současné eliminace negativních dopadů na životní prostředí a zdraví lidí.			
Opatření	Název	Gesce/Spolugesce	Termín
3.1	Analyzovat podnikatelské prostředí v oblasti sběru a výkupu druhotných surovin z důvodů zprůhlednění trhu s druhotnými surovinami, snížení environmentálních rizik a plnění požadavků předpisů Evropské unie.	MPO/MŽP	2014 - 2015
3.2	Podporovat na úrovni státní správy možnosti stanovení kvót pro využívání druhotných surovin pro stavební projekty financované ze státních prostředků.	Ústřední orgány státní správy	2014 a dále
3.3	Navrhnout využití ekonomických nástrojů pro zajištění rozvoje a plynulého hospodaření na trhu druhotných surovin.	MPO/MF	2014 - 2016
3.4	Vytvořit podmínky pro vyšší využívání druhotných surovin např. formou podpory komoditních trhů apod.	MPO	2013 a dále
3.5	Navrhnout možnosti postupného zvyšování využívání TAP a dalších paliv vyrobených z druhotných zdrojů s cílem úspory primárních energetických surovin (fosilních paliv).	MPO/MŽP	2013 a dále
3.6	Nastavit odpovídající výše podpory elektřiny z obnovitelných a druhotných zdrojů na podporu projektů energetického využití odpadu.	ERÚ	2014 a dále

Cíl 4			
Iniciovat podporu vzdělávání pro zajištění kvalifikovaných pracovníků v oboru druhotných surovin jako podporu konkurenceschopnosti ČR.			
Opatření	Název	Gesce/Spolugesce	Termín
4.1	Ověřit Pilotním projektem navržený systém vzdělávání pro oblast recyklace a využívání druhotných surovin pro vybrané stupně vzdělávání.	MPO/MŠMT	2013 - 2015
4.2	Rozšířit oblast vzdělávání a kvalifikací v oboru zpracování a využívání druhotných surovin.	MŠMT/MPO	2014 a dále

Cíl 5	Aktualizovat rozsah statistického zjišťování pro zpracování materiálových účtů, které umožní zpracovávat hmotnostní bilance druhotných surovin v hospodářství ČR.		
Opatření	Název	Gesce/Spolugesce	Termín
5.1	Modifikovat systém statistického zjišťování a navrhnout efektivní systém kontroly statistických dat.	ČSÚ/MPO, MŽP	2014 - 2015

5. Závěr

Ministerstvo průmyslu a obchodu podporuje získávání zdrojů druhotných surovin a postupné nahrazování primárních surovin tam, kde je to technicky možné a ekonomicky efektivní.

Upřednostňuje prevenci vzniku odpadů, a pokud již vzniknou tak jejich maximální využití s cílem jejich přeměny na druhotné suroviny. V souvislosti se skutečností, že je MPO gestorem za snižování administrativní zátěže podnikatelů, vyvíjí snahy o eliminaci složitých administrativních postupů určujících, kdy se z odpadu může stát neodpad a mohlo s ním být nadále zacházeno jako se surovinou. Je tedy zřejmá potřeba změny pohledu na druhotné zdroje, získané z použitých materiálů a výrobků. Tyto cenné zdroje by měly být nejprve v maximální možné míře využity zejména materiálově pro další výrobu, případně energeticky, a teprve v případě, že nebude dostupná vhodná technologie pro jejich úpravu a zpracování k dalšímu využití, nebo po nich nebude poptávka, nakládat s nimi jako s odpady. Lze tak přispět k zajištění surovinových zdrojů potřebných pro hospodářství ČR, snížení závislosti na dovozu surovin a tím i zvyšování konkurenceschopnosti českých podniků.

Pro skutečně zdárné uvádění Politiky druhotných surovin ČR do praxe, jejímž hlavním cílem je ukázat cestu k přeměně odpadů na zdroje, jsou nezbytné jednoznačně definované právní předpisy, které nebudou podnikatele zbytečně zatěžovat složitou administrativou a neopodstatněnými finančními výdaji. Pro přípravu odpovídající právní úpravy v oblasti druhotných surovin je nezbytné znát, o jaké se jedná hmotností a finanční toky. V této souvislosti je žádoucí úzká spolupráce státní správy a podnikatelské sféry.

Dalším důležitým atributem při uvádění Politiky druhotných surovin ČR do praxe je důsledně a efektivně prováděná osvěta a zajištění odpovídajícího vzdělávání odborníků jak dělnických tak i manažerských profesí. Systém vzdělávání a osvěty odborné sféry i veřejnosti bude rozpracován v Akčním plánu.

MPO zaznamenává stále častější požadavky z podnikatelské sféry změnit zažitá dogmata, že vše co vzniká při výrobě a provozu služeb je odpad. Zároveň uvádějí řadu konkrétních příkladů, kdy podnik nakupuje druhotnou surovinu, která je základní vstupní surovinou pro jeho výrobu. Řada firem také již deklaruje produkci vedlejšího výrobku, nebo neodpadu - druhotné suroviny, avšak setkávají se s mnoha problémy ze strany orgánů veřejné správy, zejména kontrolních orgánů. Z tohoto důvodu je nezbytná spolupráce orgánů veřejné správy při řešení této problematiky.

Na nutnost začít se dívat na materiály, které vznikají během výrobního procesu konkrétního výrobku, jehož nejsou součástí, ale jsou však dále využitelné jako vstupní surovina pro výrobu jiného výrobku nebo nahrazují zdroj energie, intenzivně reaguje i EU. Během posledních 2 let vydala Evropská Komise řadu dokumentů, které se snaží tuto oblast popsat, analyzovat a řešit. Významnou výzvou Parlamentu a Rady EU směrem ke Komisi a členským státům je návrh na postupný zákaz skládkování odpadů. Toto opatření povede k silnému tlaku na vývoj nových technologií na úpravu, zpracování a využívání druhotných surovin. Na tuto skutečnost je nezbytné včas reagovat a připravit příslušná opatření.

V dokumentu „**Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje** (Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu) KOM(2011) 571“, který zveřejnila Komise v září 2011 je uveden významný dílčí cíl: „**Do roku 2020 se s odpadem začne nakládat jako se zdrojem**“.

Ke splnění tohoto cíle Komise přijala řadu opatření, zejména:

- a) podpoří trh s druhotnými surovinami a poptávku po recyklovaných surovinách. Učiní tak pomocí hospodářských pobídek a vypracováním kritérií, jež určují, kdy odpad přestává být odpadem (v roce 2013/2014),
- b) přezkoumá stávající množstevní cíle týkající se prevence vzniku odpadu, opětovného použití, recyklace, využití odpadu a jeho ukládání na skládky, aby bylo možné přejít k hospodářství,

které je založeno na opětovném použití a recyklaci a ve kterém téměř neexistuje zbytkový odpad (v roce 2014),

- c) posoudí zavedení minimálního množství surovin, jež musí být recyklováno, posoudí zavedení kritérií ohledně trvanlivosti a opětovného použití a rozšíření odpovědnosti výrobců klíčových výrobků (v roce 2012).

Česká republika s těmito opatřeními vyslovila souhlas prostřednictvím Politiky druhotných surovin ČR přijímá řadu opatření k naplnění uvedeného cíle. Realizací stanovených opatření se pozitivně ovlivní řada oblastí, zejména oblast průmyslové výroby a v důsledku i oblast sociální vytvořením nových pracovních míst. Odpovědný přístup k efektivnímu využívání druhotných surovin přinese celému hospodářství, sociální sféře i životnímu prostředí v ČR užitek.

Podnikatelskou sférou bylo již zaznamenáno nově se profilující zpracovatelské a výrobní odvětví druhotných surovin, které je nezbytné pro rozvoj udržitelného hospodářství. Nyní je na orgánech státní správy, aby tyto signály vnímaly a zaznamenaly a urychleně přispěly k jejich pozitivnímu rozvoji. Tím bude v ČR nastoupena cesta přeměny odpadů na zdroje odpovídající vyspělé společnosti 21. století.

Seznam příloh

- Příloha 1 Pojem „druhotná surovina“ v současných právních předpisech
- Příloha 2 Podrobná specifikace charakteristik druhotných surovin uvedených ve vyhlášce č. 306/2010 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2011 v Ročním výkaze o odpadech a druhotných surovinách
- Příloha 3 Přehled sdělení, směrnic a dokumentů EU souvisejících s oblastí druhotných surovin
- Příloha 4 Analýza potenciálu druhotných surovin materiálově využitelných
- Příloha 5 Analýza potenciálu druhotných surovin energeticky využitelných
- Příloha 6 Zjednodušené schéma toku zdrojů včetně druhotných surovin